

POBESNELO TALASANJE

(parodija na F. T. Marinetti)

*Izroniše hitro iz mora
normanske talasine sa sapima od agata,
i trbuhom od lapislazula
sa nozdrvama od pendžer — hartije
i otkasaše brzo
u slano i bromno leto okeana.
Lubenica napakla od sunca, strmoglavi se
u razbesneli bostan sumraka
i proždrljive oblačine srkahu
zelenkastu koru južnih planina
pre no što navukoše tanušne srebrne nogavice
na голу bestidnost novorodjenih zvezda.
Ali evo skače iz vode sa kosom od algi i mošna
pljuskoviti Marineti iz koga vrcaju iskre fosfora
i prinosi ustima vodenu trubu
jednog uspaljenog povratnika
kao da raširi, kroz najasto prostranstvo,
pravougaonu pesmu
svoje plehane duše lakovane na vatri.*

*— Ehej — urlikaše na slane kobile talasa —
došao je čas hiperboličnog osvajanja
metalnih mapa sveta.
Osećam se pun topova koji rasteraju grad,
bolesnih revolvera, neshvaćenog genija
i želim da žvačem stope tritona
i da opipavam veliki simpatični živic sirena
koje se vrcaku na bulevarima Atlantide.
Čas je pirolehičke žestine, pravopisnog džilitanja,
bremenit sam futurizmom
načim grimizne bolove titanskog poradjanja
i zlatnom sunčevom sabljom
načinicu carski rez svojoj čudovnoj trudnoći
i rodiću 200.000 primeraka
zapaljivih proglasa.
Napred pastuvi okerne boje,
djiha! rage boje morske trave,
hrabro pučinski četvoronošci od stipse
i azbesta,
zbižite redove,
okrenite na levo,
držite svuda krmu niz vetar,
raspršite pene,
jedem zvezde,
žvačem oblake,
grgoljaš sazeždja,
i sintaksa mi isparava iz lutanja
u anarhičnom izgaranju
reči u slobodi.*

*Voda navaljuje kulja čaj čaj priredjivanje
izgovor ponovo zagnjurivanje zelen
zelendač najzelenkastiji pesnica +
napor + iskolačene oči = pobeđa bronza
aluminijum šparkasa majarka ura
taratata pe-pe Zang dum Zang dum.*

LUČANO FOLGORE

LUČANO FOLGORE (rođ. 1888) prilazi futurizmu i među pesnicima te škole može se smatrati kao najdaroovitiji. Slikovito bogatstvo utisaka ispoljava u delima: „Pesme motora“, „Mostovi nad okeanom“, „Brzi grad“. Docije prelazi na klasični način izražavanja. Njegova zbirka parodija na najpoznatije italijanske pesnike predstavlja remek delo te vrste u italijanskoj literaturi.

Pesme prepevao sa italijanskog
V. R. KOŠUTIĆ

„Pesma“ — beton jedne revolucije. Njena brzozvezujuća istina bio je Mića. Mića, — najposlušniji instrument u službi naprednih ideja. Čovek duboko odan pozivu partije. Čovek komunista. Prelistamo li stranice njegovog partijskog života i čelije koja je milionska čelija u životu komunističke partije, oformičemo lik komunista koji dezertira iz sveta ljubavnih strasti u svet borbe i ideja. Videćemo sazdan lik revolucije u revolucionaru — skojevca i komunista u čoveku budućnosti. I budemo li dalje prelistavali ovo delo, dobićemo panoramu grada u kome jednako besni borba otpora i borba napada. Panoramu okupirane slobode i ljudi koji sanjaju slobodnu teritoriju. Sanjaju snom koji postaje java. U njoj, možda, jedan stvaralački heroizam karakteriše ljude jedne generacije. Oni nam se predstavljaju u moralnoj ličnosti Miće i Rsvaca. Rimuju s ljubavlju, a jedan čovek izabrao je sebi put primera i rimuje svoju snagu sa snagom betona.

I posle svake pročitane stranice Davičovih dela osećamo sebe snažnije i uvek u očekivanju novog. Novog koje odgovara novom društvu. Dovoljno svež i dovoljno moderan, Davičo je nezasiť litalica koji na svom putu mnogo ostvaruje i nalazi. Pisac koji se može istaći u grupi naših najboljih književnika, pogotovo onih koji tkaju nitima osavremenjenog izraza.

LOJZE SPACAL

KRAŠKA ŽENA

Proleće i rastanak

PERA GROZDIĆ

Proleće je danas doplivalo: na kiši od oblaka, na kreditima za mantile, na sremačkoj kiselici i poslednjoj svadbi, na vetrom nošenoj prašini i posećenom keju, na prvim poljupcima bez mraza, na maturantskoj nervozni, na osmehu rahićnog dečaka bez bunde; i na mnogobrojnim akontacijama.

Sunce se rodilo na poljucima i na gomilama kaputa razigranih dečaka. Sunce se dizalo na naočarima u boji; na uzburkanom klockotu u krvi devojke sa ulice i na snovima mladosti. Sunce je stalo na zenitu, oslanjajući se na nenaučenu lekciju iz fizike i na spa-načsku, jeftinu energiju bez vitamina „C“. Sunce je padalo zbog prvog groma i pljuska i zbog nestale prašine.

Sunce nije prvoškolac. Ipak, dvanaest je sati pisalo samo jednu reč: proleće.

Proleća volim kao i mladost. A mladost najviše volim. Proleća su radjanja i stvaranja. Proleća su temelj dobra u borbi protiv nužnog zla prirode. Ona su triumf zelenog. I triumf ljubavi.

A ovo — kakvo je ovo proleće? Za vas, kao i sva druga: puno svežine, puno cvetanja, i skladnog nesklada puno u svemu. Za nas, drugo je ovo proleće. Matursko je ovo proleće, proleće jedne generacije, jedne mladosti pred novim iskušenjima, mladosti što će za mesec dana, posle završenog, uspešno valjda,

šegrtovanja počti u majstorstvu školu života. Za nas, jedno je ovo proleće, koje u vedrinama svojim nerovu nosi, u šanerilu svošenoj prašini i posećenom keju, na prvim poljupcima bez mraza, na maturantskoj nervozni, na osmehu rahićnog dečaka bez bunde; i na mnogobrojnim akontacijama. U nastupanju svome tugu nam nosi, radosnu tugu — rastanak. U potsvesti nam ga urezuje ovo proleće, slovo po slovo nam slaže, i radujemo se što je kraj već blizu; i seta nas obuzima. Radost se u nama razlila iz mladosti naše, iz vere u sebe, u novo — nepoznato, pred nama; seta — senka je pet godina u klupi, pet besmislenih godina punih smisla, pet nestrpljivih godina, pet teških, pet lako shvaćenih godina, pet godina prvog brijanja i prve „trajne“, pet godina jednog preobražaja, jednog dečastva i jedne mladosti. Volim tu setu, kao i tih pet godina u izrezbarenim, rasklimatanim i izlizanim klupama. Volim zato tu tugu maturantsku, i radujem joj se, a ona raste, navire i guši, i osmehe stvara. A ja je baš takvu volim, jer, ona je deo ovog, jednog maturantskog proleća jedne generacije. Rastanak. Teško je ostaviti, i lepo je ostaviti hodnike izgrebane i tremu odgovaranja, i diskusije djačke, vatrene i prazne, i drugove, sve — strane i mlade. Pa ipak, radujemo se. Jer, sutra će na naše mesto ući nova mladost, i nova generacija; i neka mladja će, bojažljivo pre-

koračujući prag ove škole, naivno primati što vidi, i postajati nova, svoja, pametnija mladost. Misli se radjaju, i trema raste kao i tuga, i prognozira se maratuna — kao trke na hipodromu. Hronika, koja voli fakta samo, i godine i bitke zapisace da je neka generacija, rođena na početku revolucije jedne, i da je pet godina, četrdeset meseci tačno, dolazila u klupe, i da je u njoj bio jedan kolektiv, zvanično pod firmom VIII-og recimo c razreda, jedan dugo stvarani kolektiv, trideset dobrih drugova, koji se rastaju eto, jer su se pre četrdeset meseci i sastali ovde (NASTAVAK NA 12 STRANI)

MESEČNIK ZA KULTURU I UMETNOST I GODINA III 1967 BROJ 6-7 (21-22) ODGOVORNI UREDNIK: FLORIKA STEFAN UREDNICI: DEJAN POZNA-NOVIĆ, DRASKO REDIĆ, IVAN HOROVIĆ I FLORIKA STEFAN; ESTETSKO - TEHNIČKA OPREMA: IVAN HOROVIĆ, VINJETA: VLADA RAJČEVIĆ, LIST IZDAJE „PROGRES“, NOVI SAD, MAKSIMA GORKOG BROJ 20 TEKUI RAČUN KOD NARODNE BANKE 900-7-514. BROJ TELEFONA 35-59 SLOG I ŠTAMPA: ŠTAMPARIJA „ZVEZDA“, VRBAS

REDAKCIJA I ADMINISTRACIJA: NOVI SAD, MAKSIMA GORKOG BROJ 20 CENA PRIMERKU 20.- DIN. GOD. PRETPLATA 900.- DIN.

GANE
Iodorovski

LJUBAV

*Volim da si čestica prašine,
da mi te tihi lahor donese...*

*Čestica ljubavi, čestica ništavna,
čestica nevidljiva,
al' ipak ljubav, ipak ljubav.*

*Daj da te imam u dlanovima
kao Neležinu, kao neosečaj,
Daj da poverujem da si u meni,
sklupčana negde u meni.*

*Volim da si čestica prašine,
da mi te tihi lahor donese...*

*Kao što se u proleće prašnici začnu,
daj da te optodim
da bi se rodila u meni
ljubav bogata, ljubav imućna,
ljubav — plod nabrekli ljubavlju.*

*Volim da si čestica prašine,
da mi te tihi lahor donese...*

*Al' ja tebe imam, nemaštino,
najtrajinja nedostižnosti,
najbliža nedohvatnosti,
najveća nedorečenosti,
pa umesto brige o tebi,
češće sam zadovoljan sobom.*

NEREZI

*U svačijem pogledu: Zaremela veličina!
U svakoj misli: Pobeda ne-vremena!
I odgovor: Vase sam Juče!*

*Kako malo treba da te očima
obuhvatimo,
kako mnogo treba da te u dlanovima
samoosećanja
sačuvamo!*

*Burne je vekove trebalo nadživeti,
vekove nevekovane,
godine negodinovane,
dane nerazdanjene.*

*Burne vekove u koštac sa zaboravom
i — opet te imamo.*

*Tu smo reci nam: dclazite češće ovamo
i saznavajte smisao
svog postojanja.*

*Snažno vrelo, ulij se u naše porive,
nek tako trajemo,
nek se tako osmislimo,
nek tako lepi budemo.*

*Glagoljiva nemaštino, veliš li:
uprkos svemu —
živimo, živimo, živimo.*

Prevod: Todora DIMITROVSKOG

(NASTAVAK SA 9 STRANE)
imao je dug i naporan put, ispunjen strepnjama i konfliktima sa više nedostajanja nego udobnosti. Neograničenost saznanja povela ga je u interplanetarne svere da i u njihovim pojavama pronadje poetsku iskru. Od prve do poslednje zbirke je u neprestanom kontinuitetu subjektivnom i objektivnom, pesnika i prirode, čoveka i stvarnosti. Uz sve to evoluirala borba i očovečenje. Pesnik se zamori, čula i misli, neprestano u akciji, ponekad usnu: „Sva su čula prestala, sve misli skrstile ruke“ (Glavno). Njegovo vraćanje u prošlost nosi ganutljivu senku bolne tužbalice za prohujalom, nedorečenom i neizživljenom mladosti. To posećanje na mlade dane ima svoju dobru stranu što se pesnik pokazuje u celini na životnom putu, i što ostavlja sveočanstvo o sebi i svom vremenu. Ako su ruski pesnici Majakovski i Blok istinski revolucionari i vrlo originalni po revolucionarnom pesničkom duhu, Davičo je kod nas najviši revolucionar, isto tako samostalan; ako su u Francuskoj Breton i Elijar najveći tragaoci u posvesnom, Davičo je kod nas najdojstojniji tog zvanja; ako je kod Dučića i Rakića ljubav dobila više mesto, ona je kod Daviča postigla dalekosežnije razmere. Skoro svaka njegova zbirka asimiluje u sebe ljubav. Ljubav prema ženi i ljubav prema čoveku uopšte. U „Nastanjenim očima“, koje su bliske i shvatljive, nema one simbolike, zavijenog projektovanja i račvanja kao u „Flori“. U njima je žena borba i jauk, protest i stradanje; žena majka i žena sestra. Žena Ljubav. Nikako nevera. Te „oči“, te iskre u tami, odvojene od sunca; te iskre što idu za suncem skrivenim u magli; te oči što zakrvare, prividno zaslepe i zastanu, nastavljaju svoj put, put uspona ka visinama, slobodi, toj „jedinoj srpskoj reči“ da se poistovete sa njom, sa suncem.

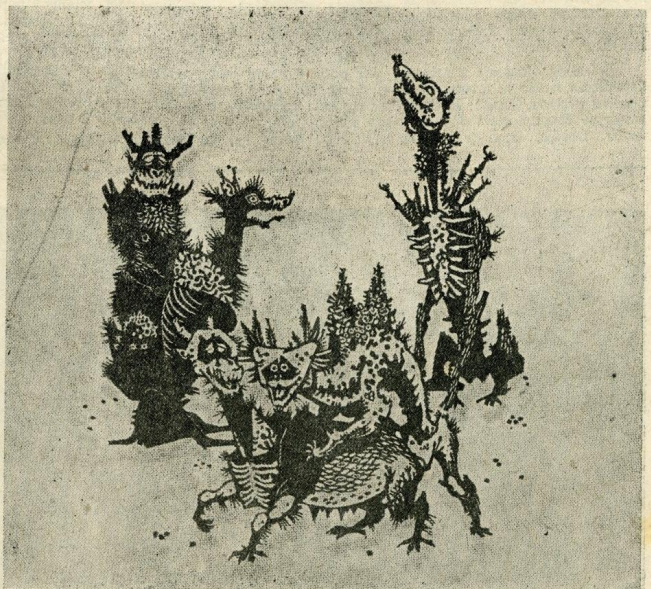
U „Flori“ je teško izdvojiti uspele pesme. Sve su one vrlo uspele. Ipak, poema „U ime bilja“, „Slutnja“, „Stene ravnodušnosti“, „Zavera“, „Nemir“, i neke druge, čini mi se da nadrastaju ostale. „Flora“ predstavlja organsku celinu, da bih je nazvao poemom pesnikovog vidjenja sebe u vremenu i prostoru. Ona je još jedna potvrda Davičovih sposobnosti.

Pesnikove istine nisu nešto unapred dato, nisu nešto čemu se mogu sagledati granice; one su bezgranične i zato najistinitije istine. Sada mi najzgodnije dolazi da ponovim onu Čelijevu misao: „Poet, umetnik, je nepriznati zakonodavac sveta.“ To on, zaista, jeste. To je i pesnik o kome je ovde bilo reči.

PROLEĆE I RASTANAK

(NASTAVAK SA 9 STRANE)
sa kikama, i kratkim pantalonama, da bi se sad rastali, rasuli, izgubili. Trideset njih, koji jedan drugom dušu poznaju, i želje poznaju, raspršace se, da bi se, kad se kroz pet, šest ili deset, opet teških i oznojenih godina, javili jedan drugom, učtivo skidajući šešire: „Moje poštovanje cenjeni doktore. Čestitam, sin vam je već prvoškolac.“ „O hvala glavni uredniče; čujem da vam se kćerka nešto razbolela.“ „Ne, ne — to je kćerka onog inženjera, znate onog što nam je došao u VIII-om razredu.“ „Da, sećam se. Nego — znaš li da je naš Kepa otišao u Tursku. Ambasador. A najboljeg prijatelja nam je nestalo. Onog što je bio godinu dana mlađi od nas. Kažu, udavio se na Atlan-

liku, lutao, na službenom putovanju.“ Hronika neće zabeležiti nervozu jedne generacije, ni snove njene, ni težnje. Kao što ni razgovor ovaj ne mora baš ovako da se vodi. Hronika danas beleži konferencije o raznim Bagdadima i paktovima i rezultate eksplozije atomske bombe u Sahari. Hronika traži fakta. I bolje. Rastanak je sve bliži. I tuga raste, i radost, i nervoja. I mladost, sve tvrdoglavija, želi uspeh. A rastanak juri na zraku sunca, na krilima proleća, na ambicijama jedne generacije. Hronika ipak neće zabeležiti: „U proleće jedno, rasvetano, majsko, u jedno maturantsko proleće, na zraku sunca doleteo je — rastanak. Rodila se tad jedna radost i zamrla jedna seta.“

FRANCE MIHELJIĆ: HIMERE